

УДК 657.331

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Чухлебова Т. О., викладач кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

Анотація – Проведено критичний аналіз класифікації витрат на оплату праці, визначені оптимальні співвідношення фонду оплати праці для вітчизняних підприємств сільського господарства, проаналізовано міжнародний досвід системи управління трудовими витратами, визначені шляхи підвищення рівня соціальної відповідальності підприємства, а також запропонована внутрішня форма бухгалтерської звітності для надання керівництву необхідної інформації для управління витратами на оплату праці.

Ключові слова – Оплата праці, трудові ресурси, управління витратами, фонд оплати праці, внутрішня бухгалтерська інформація.

На сьогодні аграрна галузь Україні є одним з ключових секторів економіки. Саме завдяки їй державі вдалося запобігти дефолту у 2014 році, адже зараз аграрна галузь є єдиною експортоутворюючою галуззю національної економіки. У зв'язку з цим потрібно приділяти велику увагу стимулюванню трудових ресурсів в аграрному секторі. Адже внаслідок міжнародного досвіду розподілу праці та ускладнення управління фінансовою діяльністю сільськогосподарських підприємств заробітна плата, як ефективна рушійна сила трудового потенціалу, виступає одним із варіантів підтримки соціальних гарантій українського суспільства, а відтак і фактором підвищення темпів соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Питання управління витратами з оплати праці висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, у М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, М.Ф. Огійчук, В.М.

Пархоменко, В.К. Савчук, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, Б.Ф. Усач, В.О. Шевчук та багатьох інших. Окреслені питання були також досліджені і зарубіжними вченими: А. Апчерч, Ф. Беста, Ф. Вуд, В.С. Дієсперов, К. Друрі, Р. Ентоні, Р.С. Каплан, М.Х. Мескон, Д. Міддлтон, Б. Нідлз, В.Ф. Палій, Дж. Ріс, М.І. Семенов, Я.В. Соколов та інші. Наукові здобутки дослідників охоплюють широкий спектр питань обліку і управління трудовими ресурсами підприємств, надають теоретичні та методичні розробки механізму регулювання виплат працівникам. Однак, у зв'язку з намаганням українських підприємств вийти на міжнародний ринок, з'являються нові вимоги щодо організації системи оплати праці, удосконалення обліку та управління трудовими ресурсами в аграрному секторі економіки.

Метою дослідження є визначення особливостей управління витратами з оплати праці на сільськогосподарських підприємствах для підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

Сьогодні велика увага приділяється обліку і управлінню витратами з оплати праці на сільськогосподарських підприємствах, адже внаслідок оптимізації виробничих витрат за рахунок раціонального використання трудових ресурсів, підвищенням якості продукції, можна підвищити конкурентоспроможність національних підприємств на світовому рівні.

В наш час значення обліково-аналітичного забезпечення системи управління витратами з оплати праці визначається рівнем відповідності та адекватності його складових потребам управління. Адже для ефективного керівництва підприємницькою діяльністю сільськогосподарських підприємств, крім облікової інформації та

фінансової звітності, необхідне створення внутрішньої облікової звітності, яка є більш важливою для цілей управління [5]. Тому задля відповідності потребам управління важливо зосередитися на такій організації обліку трудових витрат, що надасть можливість групувати витрати відповідно до вимог калькуляції і водночас дозволить визначити об'єм коштів для ведення господарської діяльності з урахуванням резерву своєчасних розрахунків з оплати праці (звільнення, поховання, одруження та інші непередбачені виплати).

Правове регулювання оплати праці в Україні здійснюється на підставі Конституції України, міжнародних договорів України у сфері праці, Кодексу законів про працю, Закону України "Про оплату праці", колективного договору та інших нормативно правових документів.

Аналіз структури фонду оплати праці сільськогосподарських підприємств, показує необхідність деталізації витрат оплати праці з метою більш ефективного управління трудовими ресурсами [2, 3].

Системи управління трудових витрат у зарубіжних країнах з розвинутою ринковою економікою, використовує системи оплати праці, для яких характерна гнучкість та багатofакторність управління. При цьому міжнародна практика особливостей нарахування, обліку та контролю над витратами на заробітну плату може стати підґрунтям для управління вітчизняними підприємствами. Наприклад, структура фонду оплати праці на підприємствах Японії складає 65 % основної заробітної плати, а решта – додаткову заробітну плату та інші компенсаційні виплати, що мають поквартальний характер за результатами роботи підприємства.

У США диференціація заробітку персоналу проводиться за рахунок кваліфікованого використання різних структурних елементів підприємства. Тобто, окрім розмежування оплати праці за рахунок тарифних ставок за розрядами з урахуванням стандартних та якісних відмінностей в праці, вона може варіюватися і за розрядом залежно від особистих та ділових якостей працівників. Беручи до уваги американських

досвід, українським аграріям можна укласти цивільно-правові договори з самостійно зайнятими особами на період збільшення обсягів роботи, що дозволить зменшити податкове навантаження.

Гнучкі системи оплати праці застосовуються також і на європейських підприємствах. Основними принципами нарахування заробітної плати за цих умов є уникнення традиційного підходу та застосування індивідуального з урахуванням при управлінні витратами на заробітну плату знань та потенційних можливостей кожного працівника, а також індивідуальних та колективних досягнень. При цьому надаються гарантії щодо стабільності виплат та росту заробітної плати. Всі вище окреслені умови досягаються за рахунок високої тісної партнерської співпраці між власником, керівництвом та рядовим персоналом підприємства [4].

Загальний обсяг витрат на оплату праці робітників обумовлений чисельністю персоналу та рівнем його кваліфікації. При цьому чисельність робітників залежить від масштабів виробництва, а також продуктивності та якості праці персоналу. Тому визначення розмірів витрат на трудові ресурси є важливим етапом при управлінні ними.

Дотогож на відміну від промислових підприємств, на сільськогосподарських підприємствах безліч первинної документації, яка ускладнює облік та процес управління витратами. Тому для потреб бізнесу доречно виконувати обробку даних за центрами витрат (за видами продукції, за характером діяльності).

Таким чином, виникає необхідність створення внутрішньої форми про структуру та виплати заробітної плати на підприємстві за центрами витрат для надання керівництву необхідної інформації для управління витратами на оплату праці. Даний документ повинен бути зорієнтований на розподіл трудових ресурсів за центрами витрат, а також на передбачення або оперативне виявлення відхилень в оплаті праці від нормативно закріплених виплат, а також на прийняття своєчасних заходів щодо їх

запобігання в майбутньому. Таким чином отримана інформація дозволить виявити ключові індикатори в управлінні фондом оплати праці та запобігти передкризові та кризові явища у господарстві.

Підсумовуючи вищенаведене, можемо дійти висновку, що на сьогодні, в період економічних реформ, питання управління витратами з оплати праці є дуже важливим для сільськогосподарських підприємств, адже людський капітал являється рушійною силою при підвищенні оптимізації та ефективності роботи підприємства.

З метою надання внутрішнім користувачам повної, правдивої, актуальної та неупередженої облікової інформації була досліджена та удосконалена система управління трудовими ресурсами за допомогою впровадження внутрішньої форми бухгалтерської звітності, яка надасть керівництву оперативно реагувати на зміни в управлінні підприємством.

Таким чином, можливості впливу внутрішньої облікової інформації при прийнятті важливих управлінських рішень зумовлюють необхідність для подальших удосконалень в області обліку та управління витратами трудових ресурсів, а також розроблення внутрішньої облікової документації про відображення витрат з оплати праці.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про оплату працю» від 01.01.2015 р., № 108/95 – ВР / Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
2. Баянова О.В. Формирование терминологии и классификация затрат на оплату труда в учетноаналитической системе управления / Баянова О.В. // Управленец. – 2011. – № 9-10 (25-26). – С.38-43.
3. Лиходєдова О.В. Витрати на персонал та їх оптимізація в умовах ринку / О.В. Лиходєдова // Торгівля і ринок: [зб.наук.праць]. – 2010. – Вип. 30, Т.1 – С.236-242.
4. Єгоркіна Т. О. Удосконалення системи мотивації праці робітників підприємства / Т. О. Єгоркіна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності = Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property: [зб.наук.праць] / ПДТУ. – Маріуполь, 2010. - Т. 1. - С. 235-240.
5. Овсяк Н. В. Основні аспекти розвитку бухгалтерського обліку оплати праці для потреб управління / Н. В. Овсяк // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2013. - Вип. 10(4). - С. 77-85.

Автор

Чухлєбова Тетяна Олександрівна, викладач кафедри бухгалтерського обліку Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

Тези доповіді надійшли 03 лютого 2016 року.

Опубліковано в авторській редакції.